ליקוטי הלכות — הלכות כח והרשאה

אַף עַל פִּי שֶׁיָּכוֹל לִתֵּן בְּיַד הַשָּׁלִיחַ אַף עַל פִּי כֵן אִם אֵינוֹ רוֹצֶה אֵינוֹ צָרִיךְ לִתֵּן כִּי אִם כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ כֹּחַ וְהַרְשָׁאָה, דְּהַיְנוּ שֶׁמְּזַכֶּה לוֹ הַתְּבִיעָה וְכוֹתֵב לוֹ פּוֹק וְדוֹן וּזְכֵי וְכוּ', עַיֵּן שָׁם בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ:

עַל פִּי הַמַּאֲמָר "עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי" וְכוּ' סִימָן מה, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב:

וְהַכְּלָל, שֶׁכְּשֶׁנִּפְגָּם כֹּחַ אַתְוָן דְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, שֶׁהוּא בְּחִינַת סָכָּה, בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲזַי מִתְגַּבְּרִים רִיב לְשׁוֹנוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת יְמִין שָׂקֶר, אֲבָל סָכָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת כֹּחַ מַעֲשָׂיו הַנַּ"ל, הוּא מַצִּיל מֵרִיב לְשׁוֹנוֹת בִּבְחִינַת תִּצְפְּנֵם בְּסֻכָּה מֵרִיב לְשׁוֹנוֹת, כִּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִיהִי רַבִּי וְכוּ', עַיֵּן שָׁם:

וְזֶה בְּחִינַת כִּי יִהְיֶה רִיב בֵּין אֲנָשִׁים וְנִגְּשׁוּ אֶל הַמִּשְׁפָּט, כִּי הָרִיב שֶׁבֵּין אֲנָשִׁים עַל עִסְקֵי גְּזֵלוֹת. שֶׁזֶּה תּוֹבְעוֹ מָמוֹן וְהוּא מַכְחִישׁוֹ וְרוֹצֶה לְגָזְלוֹ, הוּא בְּחִינַת פִּגַּם כֹּחַ מַעֲשֵׂי בְרֵאשִׁית, כִּי לְפִי כֹּחַ מַעֲשֵׂי בְרֵאשִׁית שֶׁנִּסְדַּר כָּל אֶחָד עַל מְקוֹמוֹ. וְזֶה הָאָדָם יִהְיֶה לוֹ כָּךְ וְכָךְ מָמוֹן וּנְכָסִים. וְזֶה כָּךְ וְכָךְ הַכֹּל לְפִי סֵדֶר כֹּחַ מַעֲשֵׂי בְרֵאשִׁית. וּכְשֶׁאֶחָד גּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ, הוּא מְשַׁנֶּה סִדְרֵי בְרֵאשִׁית. נִמְצָא, שֶׁפּוֹגֵם בַּכֹּחַ הַנַּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת וּמִיַּד עֹשְׁקֵיהֶם כֹּחַ שֶׁעַל יְדֵי הָעֹשֶׁק וְהַגְּזֵלָה נִפְגָּם הַכֹּחַ, כִּי הַמָּמוֹן וְהַנְּכָסִים נִקְרָא כֹּחַ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, "כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל". וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב, "כִּי הוּא הַנֹּתֵן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חָיִל". וּכְשֶׁגּוֹזֵל חֲבֵרוֹ נִפְגָּם הַכֹּחַ כַּנַּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ, לִסְטִים אַתֶּם. לְפִיכָךְ כֹּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ וְכוּ', כִּי בְּחִינַת כֹּחַ מַעֲשָׂיו הוּא הֵפֶךְ הַגְּזֵלָה וְתִקּוּנָהּ כַּנַּ"ל. וְעַל כֵּן כְּשֶׁאֶחָד גּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ וַאֲזַי נִפְגָּם הַכֹּחַ מַעֲשָׂיו כַּנַּ"ל, אֲזַי מִתְעוֹרֵר רִיב לְשׁוֹנוֹת יְמִין שָׂקֶר כַּנַּ"ל, כִּי נַעֲשֶׂה רִיב בֵּינֵיהֶם וְאֶחָד מַכְחִישׁ אֶת חֲבֵרוֹ. וְעַל כֵּן הַתְּקוּן הוּא, וְנִגְּשׁוּ אֶל הַמִּשְׁפָּט שֶׁהוּא בְּחִינַת סָכָּה, בִּבְחִינַת וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה (בְּרֵאשִׁית לג). וְיַעֲקֹב הוּא בְּחִינַת מִשְׁפָּט בִּבְחִינַת מִשְׁפָּט לֵאלֹקֵי יַעֲקֹב. וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ נֵרוֹ יָאִיר (בְּסִימָן ב) וְעַל יְדֵי הַמִּשְׁפָּט שֶׁהוּא בְּחִינַת יַעֲקֹב, בְּחִינַת סָכָּה, נִתְתַּקֵּן רִיב לְשׁוֹנוֹת כַּנַּ"ל. וְעַל כֵּן הַמִּשְׁפָּט לִפְנֵי הַיָּחִיד מְמְחֶה שֶׁנִּסְמַךְ בְּשֵׁם רַבִּי שֶׁהוּא בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי אֵין סְמִיכָה אֶלָּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְדֵי זֶה נִתְתַּקֵּן רִיב לְשׁוֹנוֹת כַּנַּ"ל. וְכֵן שְׁלֹשָׁה דַּיָּנִים הֵם גַּם כֵּן בְּחִינַת רַבִּי. כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל בְּהִלְכוֹת נְדָרִים, כִּי בִּשְׁלֹשָׁה יִשְׂרְאֵלִים יֵשׁ בְּחִינַת נְקֻדָּה כְּלָלִיּוּת יִשְׂרָאֵל. שֶׁהִיא בְּחִינַת רַבִּי, כִּי מִן הַנְּקֻדָּה כְּלָלִיּוּת מְקַבְּלִין כָּל הַנְּקֻדּוֹת. גַּם שְׁלֹשָׁה דַּיָּנִים הֵם בְּחִינַת יַעֲקֹב שֶׁהוּא בְּחִינַת סָכָּה כַּנַּ"ל, כִּי יַעֲקֹב בָּחִיר שֶׁבָּאָבוֹת וְכָלוּל מִשְּׁלָשְׁתָּן. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שַׁבָּת דַּף י'), כָּל דַּיָּן שֶׁדָּן דִּין אֱמֶת נַעֲשֶׂה שֻׁתָּף לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂי בְרֵאשִׁית, כִּי עַל יְדֵי הַדִּין וְהַמִּשְׁפָּט נִתְתַּקֵּן כֹּחַ מַעֲשֵׂי בְרֵאשִׁית. עַל יְדֵי שֶׁמַּצִּילִין עָשׁוּק מִיַּד עוֹשְׁקֵי כֹּחַ כַּנַּ"ל:

וְזֶה בְּחִינַת כֹּחַ וְהַרְשָׁאָה, כִּי עִקַּר מַה שֶּׁאֶחָד יָכוֹל לָכֹף חֲבֵרוֹ שֶׁיָּבוֹא לְדִין הוּא עַל יְדֵי בְּחִינַת כֹּחַ הַנַּ"ל, כְּדֵי לְתַקֵּן כֹּחַ הַנַּ"ל. וְעַל כֵּן אֵין הַשָּׁלִיחַ יָכוֹל לְכָפוֹ לְדִין כִּי אִם כְּשֶׁהַתּוֹבֵעַ מְזַכֶּה לוֹ הַכֹּחַ שֶׁלּוֹ. וְאָז מְחֻיָּב לָבוֹא עִמּוֹ לְדִין וּמִשְׁפָּט שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִתְתַּקֵּן הַכֹּחַ בִּבְחִינַת סָכָּה כַּנַּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת כֹּחַ הַרְשָׁאָה. 'כֹּחַ' דַּיְקָא כַּנַּ"ל:

וְעַל כֵּן מִן הַדִּין עִקַּר זְכוּת כֹּחַ הַרְשָׁאָה הוּא עַל גַּבֵּי קַרְקַע, כִּי עִקַּר כֹּחַ אַתְוָן דְּמַעֲשֵׂי בְרֵאשִׁית הוּא בְּהַקַּרְקַע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, "בְּרֵאשִׁית וְכוּ' וְאֶת הָאָרֶץ". וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה 'וְאֶת הָאָרֶץ', לְרַבּוֹת תּוֹלְדוֹתֶיהָ. נִמְצָא, שֶׁעִקַּר הוּא הָאָרֶץ וְכָל הַדְּבָרִים הֵם תּוֹלְדוֹת הָאָרֶץ וּטְפֵלִים אֵלֶיהָ. וְעַל כֵּן הַשְׁעִבּוּד וְהַזְּכוּת הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר הוּא עַל גַּבֵּי קַרְקַע. שֶׁעַל יְדֵי שֶׁמְּשַׁעְבֵּד לוֹ הַקַּרְקַע, שֶׁהוּא עִקַּר הַבְּרִיאָה שֶׁל כֹּחַ מַעֲשֵׂי בְרֵאשִׁית, עַל יְדֵי זֶה מִמֵּילָא נִשְׁתַּעְבֵּד לוֹ כֹּחַ אַתְוָן שֶׁבְּתוֹלְדוֹת הָאָרֶץ, דְּהַיְנוּ הַתְּבִיעָה שֶׁתּוֹבְעוֹ כַּנַּ"ל:

עִנְיַן הַרְשָׁאָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא תְּבִיעָה מִיַּד הַנִּתְבָּע עַל יְדֵי שָׁלִיחַ, כִּי יָכוֹל לוֹמַר לוֹ, לָאו בַּעַל דְּבָרִים דִּידִי אַתְּ כִּי אִם כְּשֶׁבָּא בְּהַרְשָׁאָה שֶׁכָּתַב לוֹ דּוֹן וּזְכִי וְאַפִּיק לְנַפְשָׁךְ וְכוּ'. וְגַם עַל יְדֵי הַרְשָׁאָה אִי אֶפְשָׁר לְתָבְעוֹ מִדִּינָא כִּי אִם

מִתַּקְנָתָא דִּשְׁלִיחוּת וְכוּ', עַיֵּן שָׁם בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ:

עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתַב רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בַּמַּאֲמָר הַמַּתְחִיל, וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְכוּ' סִימָן ו, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב:

וְאִיתָא שָׁם, שֶׁעַל יְדֵי תְּשׁוּבָה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת אָדָם לָשֶׁבֶת עַל הַכִּסֵּא, כִּי עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת נְקֻדָּה תַּתָּאָה וּנְקֻדָּה עִלָּאָה וְהַוָּא"ו שֶׁבְּתוֹךְ הָאָלֶ"ף וְכוּ'. וְאָז נַעֲשֶׂה יִחוּד בֵּין חַמָּה לִלְבָנָה. שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מֵאִיר לַלְּבָנָה שֶׁהֵם בְּחִינַת מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ וְכוּ' וְכַנַּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת שָׁלֹשׁ מִצְוֹות שֶׁנִּצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל בִּכְנִיסָתָן לָאָרֶץ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב:

עִנְיַן הַרְשָׁאָה:

עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתַב רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּהַתּוֹרָה הַמַּתְחֶלֶת, וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְכוּ'. מִי שֶׁרוֹצֶה לִטְעֹם טַעַם אוֹר הַגָּנוּז וְכוּ', עַיֵּן שָׁם סִימָן טו:

וְהַכְּלָל לְעִנְיָנֵנוּ, שֶׁעַל יְדֵי מִשְׁפָּט מַעֲלִין אֶת הַיִּרְאוֹת הַנְּפוּלוֹת לְשָׁרְשָׁן, כִּי כְּשֶׁאֵין מִשְׁפָּט וְאֵין דִּין לְמַטָּה יֵשׁ דִּין לְמַעְלָה, חַס וְשָׁלוֹם, וּכְשֶׁשּׁוֹפְטִין אֶת הָאָדָם בְּמִשְׁפָּט דִּלְעֵלָּא אֲזַי הַדִּין נִתְלַבֵּשׁ בְּכָל הַדְּבָרִים וְכָל הַדְּבָרִים נַעֲשִׂים שְׁלוּחִים לַמָּקוֹם לַעֲשׂוֹת בְּזֶה הָאִישׁ מִשְׁפָּט כָּתוּב, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה לְמִשְׁפָּטֵיךְ עָמְדוּ אֲזַי הַכֹּל עֲבָדֶיךְ לַעֲשׂוֹת דִּין בְּזֶה הָאָדָם. אֲבָל עַל יְדֵי מִשְׁפָּט שֶׁהָאָדָם שׁוֹפֵט אֶת עַצְמוֹ, הַיְנוּ מַה שֶּׁהָאָדָם מִתְבּוֹדֵד בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ וּמְחַשֵּׁב דְּרָכָיו וּמְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וְשׁוֹפֵט וְדָן אֶת עַצְמוֹ עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁעוֹשֶׂה אִם כָּךְ רָאוּי לוֹ לַעֲשׂוֹת וּלְבַלּוֹת יָמָיו, חַס וְשָׁלוֹם, בְּמַעֲשִׂים כְּאֵלֶּה וְשׁוֹפֵט וְדָן אֶת עַצְמוֹ בְּעַצְמוֹ וְעַל יְדֵי שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ שׁוֹפֵט אֶת עַצְמוֹ עַל יְדֵי זֶה מְבַטֵּל הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה שֶׁלֹּא יָבוֹא עָלָיו, כִּי כְּשֶׁיֵּשׁ דִּין לְמַטָּה אֵין דִּין לְמַעְלָה וְאָז אֵין הַיִּרְאָה וְהַדִּין מִתְלַבֵּשׁ בְּשׁוּם דָּבָר לְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם, כִּי הוּא בְּעַצְמוֹ נִתְעוֹרֵר. וְעַל כֵּן עַל יְדֵי זֶה הַיִּרְאָה עוֹלָה מֵהַקְלִפָּה, הַיְנוּ עַל יְדֵי מִשְׁפָּט הַנַּ"ל, כִּי מִתְחָלָּה הָיְתָה הַיִּרְאָה נִתְלַבֵּשׁ בַּקְלִפָּה, דְּהַיְנוּ מַה שֶּׁהָאָדָם מְפַחֵד אֶת עַצְמוֹ מֵאֵיזֶה שֵׂר אוֹ מִגַּנָּבִים וּשְׁאָר פְּחָדִים, זֶה הוּא שֶׁהַיִּרְאָה נִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ הַדָּבָר וְכוּ' וְכָל זֶה הוּא מֵחֲמַת שֶׁלֹּא שָׁפַט אֶת עַצְמוֹ שֶׁעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ דִּין שֶׁל מַעְלָה שֶׁמִּתְלַבֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בְּכָל הַדְּבָרִים וְכַנַּ"ל, אֲבָל עַל יְדֵי מִשְׁפָּט שֶׁשּׁוֹפֵט אֶת עַצְמוֹ, עַל יְדֵי זֶה אֵין דִּין לְמַעְלָה וְאָז אֵין הַדִּין וְהַיִּרְאָה מִתְלַבֵּשׁ עַצְמוֹ בְּשׁוּם דָּבָר וְאָז עוֹלָה הַיִּרְאָה הַנְּפוּלָה לְשָׁרְשָׁהּ וְכוּ' וְשֹׁרֶשׁ הַיִּרְאָה הוּא הַדַּעַת וְכוּ' וְעַל יְדֵי שֶׁעוֹלָה הַיִּרְאָה לְשָׁרְשָׁהּ, שֶׁהוּא הַדַּעַת, עַל יְדֵי זֶה נִשְׁלָם הַדַּעַת. וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכֶה לְתוֹרָה שֶׁבְּנִגְלֶה. וְעַל יְדֵי תּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלֶה זוֹכֶה לִתְפִלָּה בְּמִסְירַת נֶפֶשׁ, וְעַל יְדֵי תְּפִלָּה זוֹכֶה לְתוֹרָה שֶׁבְּנִסְתָּר, שֶׁהוּא אוֹר הַגָּנוּז וְכוּ', עַיֵּן שָׁם:

עִנְיַן הַרְשָׁאָה שֶׁאֵין הַשָּׁלִיחַ יָכוֹל לִתְבֹּעַ אֶת הַלּוָוֶה עַד שֶׁיָּבוֹא בְּהַרְשָׁאָה שֶׁיִּכְתֹּב לוֹ, דּוֹן וּזְכֵה וְאַפִּיק לְנַפְשֵׁךְ וְכָל דְּמִתְעַנֵי לָךְ מִן דִּינָא עָלַי הָדַר:

עַל פִּי הַתּוֹרָה "הֵיכַל הַקֹּדֶשׁ" בְּסִימָן נט, עַיֵּן שָׁם. מְבֹאָר שָׁם שֶׁמִּי שֶׁמְּקָרֵב נְפָשׁוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ הוּא בּוֹנֶה בְּחִינַת הֵיכַל הַקֹּדֶשׁ שֶׁהוּא בְּחִינַת יְרוּשָׁלַיִם, וּמֵחֲמַת שֶׁזֶּה הַהֵיכַל הַקֹּדֶשׁ נַעֲשֶׂה מֵאֵלּוּ הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ רְחוֹקִים עַד הֵנָּה וְיֵשׁ קְלִפּוֹת רַבּוֹת הַשּׁוֹכְנִים סְבִיבָם בִּבְחִינַת זֹאת יְרוּשָׁלַיִם וְכוּ' וְאֶפְשָׁר שֶׁיִּתְאַחֲזוּ בִּלְבוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, עַל כֵּן צְרִיכִין מִשְׁפָּט שֶׁיִּשְׁפֹּט הָאָדָם אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד וְעַל יְדֵי זֶה מְעוֹרֵר הִתְלַהֲבוּת הַלֵּב בְּחִינַת לַבַּת אֵשׁ וְאֵשׁ הַזֶּה שׁוֹרֵף אוֹתָם שֶׁלֹּא יִתְאַחֲזוּ בְּלִבּוֹ וְלֹא בְּהַהֵיכַל הַקֹּדֶשׁ וְכוּ' וְאָז יוֹצֵא לָאוֹר מִשְׁפָּט, הַיְנוּ שֶׁנִּתְלַהֵב הַלֵּב וְיוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא בִּבְחִינַת כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ שֶׁהוּא בְּחִינַת כָּבוֹד הַנַּ"ל, בְּחִינַת כִּסֵּא כָּבוֹד שֶׁהוּא בְּחִינַת הֵיכַל הַקֹּדֶשׁ הַנַּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת בַּיִת וְחוֹמָה, יָד וָשֵׁם, עִגּוּלָא וְרִבּוּעָא דִּלְגוֹ, חָכְמָה וַעֲשִׁירוּת. וְהַיּוֹצֵא מִשָּׁם לְעִנְיָנֵנוּ שֶׁלַּעֲשִׁירוּת זוֹכִין עַל יְדֵי כִּבְיֹשֶׁת כַּעַס וְעַל יְדֵי זֶה נִגְדָּל הַשֵּׁם וְהַנֶּפֶשׁ דִּקְדֻשָּׁה וְעַל יְדֵי זֶה מִתְקָרְבִים נְפָשׁוֹת הַרְבֵּה לַה' יִתְבָּרַךְ, וְהוּא בְּחִינַת חוֹמָה, בְּחִינַת עִגּוּלָא, בְּחִינַת הֵיכַל הַקֹּדֶשׁ הַנַּ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת כִּסֵּא כָּבוֹד וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב: